

Načrt nakupa knjižničnega gradiva za leto 2024

Drago Martinšek, direktor

Lidija Črnko

Velenje, november 2023

KAZALO

UVOD	2
1 POSLANSTVO KNJIŽNICE IN CILJI NAKUPA	3
2 VSEBINSKA IZHODIŠČA	5
3 PRIZADEVANJE KNJIŽNICE ZA ENAKOST ZADOVOLJEVANJA POTREB OKOLJA	6
3.1 ZADOVOLJEVANJE KULTURNIH POTREB LOKALNEGA OKOLJA	7
3.2 ZADOVOLJEVANJE IZOBRAŽEVALNIH POTREB LOKALNEGA OKOLJA	7
3.3 ZADOVOLJEVANJE INFORMACIJSKIH POTREB LOKALNEGA OKOLJA	8
3.4 ZADOVOLJEVANJE RAZISKOVALNIH POTREB LOKALNEGA OKOLJA	9
3.5 ZADOVOLJEVANJE SOCIALNIH POTREB LOKALNEGA OKOLJA	10
4 ZASTOPANOST KNJIŽNIČNEGA GRADIVA RAZLIČNIH VRST, OBLIK IN DOSTOPNOSTI	11
5 ZASTOPANOST RAZLIČNIH TEMATSKIH OZ. PREDMETNIH PODROČIJ	12
6 ZASTOPANOST KAKOVOSTNIH NASLOVOV KNJIŽNIČNEGA GRADIVA	12
7 AKTUALNOST KNJIŽNIČNEGA GRADIVA	13
8 OMOGOČANJE ENAKE DOSTOPNOSTI KNJIŽNIČNEGA GRADIVA ZA VSE PREBIVALCE NA OBMOČJU	13
9 POVEZANOST VSEH ELEMENTOV KNJIŽNIČNEGA SISTEMA ZA SODELOVANJE	15
10 PROMOCIJA KNJIŽNIČNIH ZBIRK	15
11 UTEMELJENOST ODPSTOPANJ OD STROKOVNIH PRIPOROČIL NAČRTOVANJA	17

UVOD

Knjižnična zbirka je temeljno orodje knjižnice pri izpolnjevanju njenega poslanstva. Temeljno poslanstvo knjižnice se odraža v neomejeni dostopnosti knjižničnega gradiva in informacij ter povečevanju aktivne vloge pri vseživljenjskem razvijanju bralne kulture, razvoju demokratičnega mišljenja in uresničevanju visokih meril sodobne informatizirane družbe. Temu se pridružuje tudi njihova kulturna in socialno-razvojna funkcija v smislu izenačevanja izobraževalnih, informacijskih, socialnih in drugih zmožnosti prebivalcev države.

Knjižnica naj tako pri načrtovanju nakupa knjižničnega gradiva upošteva zlasti:

- poslanstvo knjižnice in cilje, ki jih želi knjižnica z načrtovanim nakupom uresničiti, še zlasti cilje, povezane z razvijanjem bralne kulture in informacijske pismenosti, ter cilje za uveljavljanje enake dostopnosti aktualnega knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju knjižnice,
- vsebinska izhodišča za izgradnjo knjižnične zbirke z navedbo zakonskih podlag in strokovnih priporočil, na osnovi, katerih knjižnica oblikuje knjižnično zbirko,
- prizadevanja knjižnice za enakost zadovoljevanja ugotovljenih potreb okolja (informacijske, izobraževalne, raziskovalne in kulturne potrebe) in utemeljitev zastopanosti tematskih oz. predmetnih področij, upoštevajoč kriterije, ugotovljenih potreb okolja in zahtevnosti uporabnikov ter cilje lokalne skupnosti (značilne in posebne potrebe okolja),
- zastopanost knjižničnega gradiva različnih vrst, oblik in dostopnosti, pri čemer knjižnica sledi razvoju novih oblik gradiva in novih načinov dostopa do informacij, zastopanost različnih tematskih oz. predmetnih področij,
- zastopanost publikacij v javnem interesu, katerih izdajo v finančno podpira Javna agencija za knjigo v okviru založniških programov in projektov s področja kulture, v vsaki organizacijski enoti knjižnice,
- zastopanost publikacij vsaj 50-ih slovenskih založb,
- zastopanost kakovostnih naslovov knjižničnega gradiva,
- aktualnost knjižničnega gradiva,
- omogočanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju knjižnice (kvaliteten in relevanten izbor gradiva v krajevnih knjižnicah),

- tesnejšo povezanost vseh elementov knjižničnega sistema za sodelovanje (medknjižnična izposoja, osrednja območna knjižnica) namesto za nadomeščanje (npr. splošna knjižnica v vlogi šolske knjižnice),
- dostopnost do informacij o kupljenem gradivu v katalogu vzajemnega bibliografskega sistema,
- promocijo knjižničnih zbirk,
- utemeljenost odstopanj od strokovnih priporočil načrtovanja.

1 POSLANSTVO KNJIŽNICE IN CILJI NAKUPA

Poslanstvo knjižnic od nekdaj temelji na spoznanju, da je znanje najmočnejši vzvod in najproduktivnejši trenutek človeškega dejanja, saj znanje prinaša kulturne, socialne, intelektualne in ekonomske prednosti, koristi posameznikom in družbi v celoti, izboljšuje razumevanje med ljudmi in dviga splošno kulturno raven. To poslanstvo je promocija znanja v najrazličnejših oblikah, medijih in načinih: njegovo ohranjanje, povečevanje in razširjanje, spodbujanje k življenju z več znanja, soustvarjanje znanju naklonjene družbene klime ter ozaveščanje o naši pripadnosti načinu življenja, kjer je znanje na samem vrhu vrednot.

Cilj letnega nakupa je izgradnja, bogatitev in posodabljanje oziroma obnavljanje knjižnične zbirke, ki bo v največji meri odgovarjala na ugotovljene potrebe in interese ciljnih skupin naših uporabnikov. Naša vizija in naš cilj hkrati je knjižnica kot čim več ustvarjalnim energijam odprt prostor, namenjen tako kulturnemu ali socialnemu življenju kot informacijskemu in izobraževalnemu udejstvovanju prebivalcev občin Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki. Knjižnica je kulturna ustanova, kjer se srečujejo estetski (umetniško doživetje različnih medijev) in analitični (omogočanje poznavanja in razumevanja dejstev, zakonitosti narave in družbe ...) koncepti znanja.

V Knjižnici Velenje se trudimo z razvijanjem bralne kulture in informacijske pismenosti že pri najmlajših in njihovih starših. S pripravljenimi zloženkami o branju za najmlajše in družinskem branju ter obisku knjižnice smo prisotni že v materinski šoli. Najmlajši potrebujejo za prvo spoznavanje sveta okrog sebe raznotero gradivo, ki skupaj s kognitivnim momentom (barve, predmeti, živali ipd.) prinašajo tudi socializacijskega. Proces podpiramo z igralnimi in pravljničnimi urami ter delavnicami. Srečanje s knjigo in knjižnico naj bo hkrati tudi v funkciji prepoznavanja lastne fantazije in ustvarjalnosti

otrok. V najzgodnejši starosti je relevanten faktor pri nabavi varnost oz. zunanja oblika medija, ta naj bo prijazen, s čim manj robovi in vogali, ter kvaliteta jezika oz. pripovedi in likovnih rešitev. V nakup vključujemo tudi delež didaktičnih igrac ter e-knjig.

Za osnovnošolce bomo nabavili knjižne in neknjižne predloge, ki vzbujajo in podpirajo njihovo radovednost, željo po branju oz. navajajo nanj, ki nagovarja njihovo potrebo po ustvarjanju in razvijanju domišljije, ki jim bodo v pomoč pri šolskem delu in pri spoznavanju informacijske tehnologije, ki podpirajo njihovo radovednost in jim pomagajo iskati osebne preference in interese. Otroci so glede uporabe novih medijev daleč bolj odprti od odraslih, zato je prav, da nabava neknjižnega gradiva tudi zanje ustrezno zraste. Starejši skupini (del P, M) bo v pomoč tudi tisto leposlovje, ki se ukvarja z vprašanji odraščanja in skupinskih identitet, ter gradivo v pomoč poklicnemu usmerjanju, ki bo našlo odjemalce tudi v naslednji starostni skupini.

Za vse starostne skupine pripravljamo ciljno naravnane dejavnosti in prireditve, ki spodbujajo uporabo knjižničnega gradiva ter razvijajo bralno kulturo in informacijsko pismenost:

- za najmlajše pravljичne ure v slovenskem, angleškem in nemškem jeziku,
- za šolarje delavnice, predstavitve književnih del, pogovori in srečevanja z avtorji,
- za dijake, študente in odrasle predstavitve knjižnice in njenih informacijskih virov, predstavitev podatkovnih baz in uporaba le-teh na daljavo, uporabo e-knjig, srečevanja z ustvarjalci, predstavitve knjižnih novosti, razstave ipd.

Zbirka je toliko bolj učinkovita, kolikor je raznovrstnejša, mnogostranska, kolikor bolj odgovarja vsej skupnosti, ne le aktivnim uporabnikom knjižnice.

Knjižnica Velenje je splošna knjižnica, ki opravlja javno službo na področju knjižnične dejavnosti za območje MO Velenje, kjer živi 73,3 % prebivalstva), občine Šoštanj z 19,5 % in občine Šmartno ob Paki s 7,1 % prebivalci.

Cilj nakupa je ustvarjanje, dopolnjevanje in posodabljanje oz. osveževanje zbirk, da bodo zbirke ustrezale potrebam in interesom ciljnih skupin neposrednega okolja vključno s skupinami, kot so slepi in slabovidni, gluhi in naglušni, skupine s tujim maternim jezikom ipd., da bodo zbirke ustrezale potrebam in interesom ciljnih skupin neposrednega okolja vključno s skupinami, kot so slepi in slabovidni, gluhi in naglušni, skupine s tujim maternim jezikom ipd., da bodo uporabne za promocijo branja, za izboljševanje - funkcionalne in informacijske - pismenosti ipd., ne nazadnje tudi za

promocijo knjižnice same, ob tem pa zagotavljale vir informacij in znanja tudi na dolgi rok.

Načeloma bo vse gradivo dostopno vsem članom, potencialnim in dejanskim - bodisi preko lokalnih zbirk bodisi preko servisov, s katerimi je mogoče priti do gradiva v drugih knjižnicah, oz. online podatkovnih zbirk; predpogoj za to je seveda delujoč in ažuren katalog, v katerega so vključeni vsi oddelki in vse gradivo. Sredstva občin se vedno porabijo za zbirko v občini, od koder denar prihaja. Ob ustaljenem načinu nabave, ko se odločamo o ponujenem gradivu na osnovi oglednih izvodov, izpopolnjujemo projektne nakupe, s katerimi načrtno dopolnjujemo deficite v zbirkah.

Zbirke bomo dopolnjevali z oddaljenim dostopom do e-virov, ki čedalje bolj nadomešča klasične referenčne vire ter razširili ponudbo e-knjig, predvsem e-knjig, v slovenskem jeziku. Enakost možnosti dostopa zagotavljamo tudi z dostopnostjo zahtevnejšega gradiva preko medoddelčne oz. medknjižnične izposoje.

2 VSEBINSKA IZHODIŠČA

Knjižnična zbirka je hkrati sredstvo in prepoznavni znak namena knjižničnega poslovanja, je podoba značilnosti knjižničnega okolja: »Zbirka knjižničnega gradiva odraža kulturo lokalne skupnosti in družbe« (Manifest, 1995), nivoja bralne pismenosti, ambicije knjižnice, da aktivno posega v spreminjanje okolja in podpira razvoj, da podpira enako zadovoljevanje potreb okolja (informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kulturnih) z enakovredno zastopanostjo tematskih oz. predmetnih področij.

Po Zakonu o knjižničarstvu (3. člen) so knjižnično gradivo »objavljeni tiskani, zvočni, slikovni, elektronski ali kako drugače tehnično izdelani zapisi, ki jih zbirajo in javnosti posredujejo knjižnice ter so namenjeni za potrebe kulture, izobraževanja, raziskovanja in informiranja«, a tudi »rokopisi in drugo neobjavljeno gradivo (tipkopisi, elektronski zapisi in podobno)«.

Oblikovanje knjižnične zbirke je zahteven in dolgoročen proces, ki ga izvajamo v skladu z zakonskimi in strokovnimi priporočili:

- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/2001 in št. 96/2002),
- Pravilnik o pogojih izvajanja knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 73/2003),
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Uradni list RS št. 162/22),

- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice za obdobje 2018-2028 (RS Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, 2019),
- Manifest o splošnih knjižnicah (1994),
- Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2022 – 2027.

V letu 2024 bomo v knjižnici nadaljevali oblikovanje kakovostne aktualne knjižnične zbirke v skladu z vsemi določili in priporočili (zakonski kriteriji), ob upoštevanju potreb lokalne skupnosti (demografski in organizacijski kriterij).

Knjižnično zbirko bomo dopolnjevali glede na naslednje kriterije:

- izvirnega slovenskega leposlovja in kvalitetne prevodne literature,
- ponatise slovenske izvirne leposlovne klasike,
- ponatise izvirnih slovenskih del za mladino in odrasle,
- kvalitetno leposlovno in poljudno gradivo za otroke in mladino,
- nakup neknjižnega gradiva bo temeljil nabavi e-knjig v slovenskem jeziku ter zvočnih knjig v slovenskem jeziku,
- gradivo iz področja domoznanske zbirke,
- serijske publikacije iz različnih strokovnih in leposlovnih področij za vse starostne skupine uporabnikov.

3 PRIZADEVANJE KNJIŽNICE ZA ENAKOST ZADOVOLJEVANJA POTREB OKOLJA

Za uspešno izpolnjevanje ciljev splošne knjižnice morajo biti vse njene storitve v celoti dostopne vsem uporabnikom knjižnice. Ob tem Knjižnica Velenje pri nakupu knjižničnega gradiva v letu 2024 upošteva kulturne, izobraževalne, informacije, raziskovalne in socialne potrebe okolja. Prav tako nakup gradiva zadovoljuje značilne in posebne potrebe lokalnega okolja.

3.1 ZADOVOLJEVANJE KULTURNIH POTREB LOKALNEGA OKOLJA

Knjižnica Velenje ima pomembno vlogo pri zadovoljevanju kulturnih potreb v svojem okolju. Nekateri načini, kako knjižnice izpolnjujejo te potrebe, vključujejo:

- Razstave: gostovanje razstav umetniških del, zgodovinskih eksponatov in drugih kulturnih vsebin. Te razstave omogočajo lokalnim umetnikom in organizacijam, da svoje delo predstavijo širši javnosti.
- Kulturni dogodki: organiziranje kulturnih dogodkov, kot so literarni večeri, glasbeni koncerti, plesne predstave, gledališke predstave in filmski večeri. Ti dogodki prispevajo k širjenju kulture in umetnosti v skupnosti.
- Literarni programi: spodbujanje branja in literaturo s programi, kot so bralni krožki, avtorski večeri, predstavitve knjig in delavnice. To omogoča lokalnim avtorjem in bralcem, da se srečujejo in delijo svojo ljubezen do literature.
- Izkustveno učenje: ponujanje različnih izobraževalnih programov, ki vključujejo umetnost, glasbo, ples in druge kulturne dejavnosti. To omogoča ljudem, da razvijajo svoje ustvarjalne spretnosti.
- Ohranjanje kulturne dediščine: hramba arhivov in zbirk, ki dokumentirajo zgodovino in kulturo njihove skupnosti. To omogoča ohranjanje kulturne dediščine in dostop do zgodovinskih virov (domoznanstvo).
- Multikulturna raznolikost: promoviranje kulturne raznolikosti z raznolikim izborom gradiva in programi, ki odražajo različne kulture in perspektive.

Knjižnica Velenje je pomemben kulturni center, ki omogoča ljudem, da se izražajo, izpopolnjujejo in izobražujejo o kulturi in umetnosti. S tem prispevamo k bogatitvi kulturnega življenja v skupnosti ter spodbujajo razumevanje in spoštovanje različnih kultur.

3.2 ZADOVOLJEVANJE IZOBRAŽEVALNIH POTREB LOKALNEGA OKOLJA

Knjižnica Velenje, kot mnoge knjižnice po svetu, ima pomembno vlogo pri zadovoljevanju izobraževalnih potreb v svojem okolju. Nekateri načini, kako knjižnica Velenje izpolnjuje te potrebe, vključujejo:

- Dostop do gradiva: Knjižnica ponuja širok nabor knjig, revij, e-knjig in drugih izobraževalnih virov, ki ljudem omogočajo dostop do različnih vrst znanja in informacij.
- Študijski prostori: Knjižnica ponuja tihe in prijetne prostore, kjer lahko študentje in učenci opravljajo šolske naloge, se učijo in raziskujejo.

- Računalniški dostop: Knjižnica ponuja brezplačen dostop do računalnikov in interneta, kar je pomembno za študente, ki potrebujejo računalniške vire za šolske projekte in raziskave.
- Izobraževalni programi: Knjižnica Velenje organizira različne izobraževalne programe, delavnice, predavanja in predstavitve, ki pomagajo pri razvoju spretnosti in znanja skupnosti.
- Bralni programi: S programi, kot so bralni krožki za otroke in odrasle, knjižnica spodbuja branje in bralno pismenost.
- Informacijsko iskanje: Knjižničarji pomagajo obiskovalcem pri iskanju informacij in gradiva za šolske naloge, raziskave in druge projekte.
- Pomoč pri učenju: Knjižnica Velenje lahko zagotavlja učencem in študentom pomoč pri učenju in razvoju študijskih veščin.
- Podpora izobraževanju skozi vse življenje: Knjižnica Velenje ni le za šolarje in študente, ampak tudi za odrasle, ki želijo nadaljevati z izobraževanjem ali razvijati svoje veščine skozi vse življenje.

Knjižnica Velenje je tako ključni vir znanja in izobraževanja v svoji skupnosti ter prispeva k dvigu izobrazbe, razvoju spretnosti in spodbujanju učenja skozi vse življenje.

3.3 ZADOVOLJEVANJE INFORMACIJSKIH POTREB LOKALNEGA OKOLJA

Knjižnica Velenje ima pomembno vlogo pri zadovoljevanju informacijskih potreb v svojem okolju. Nekateri načini, kako knjižnica Velenje izpolnjuje te potrebe, vključujejo:

- Dostop do informacij: Knjižnica ponuja širok nabor informacijskih virov, vključno s knjigami, revijami, časopisi, e-knjigami, zvočnimi in video gradivi ter elektronskimi podatkovnimi zbirkami. To omogoča obiskovalcem, da dostopajo do različnih vrst informacij.
- Reference in iskanje informacij: Knjižničarji v Knjižnici Velenje so usposobljeni za pomoč obiskovalcem pri iskanju in pridobivanju potrebnih informacij, pa naj gre za akademske raziskave, šolske projekte, osebne raziskave ali druge potrebe.
- E-gradiva: Knjižnica ponuja elektronske vire, ki omogočajo dostop do informacij prek spleta, vključno z e-knjigami, znanstvenimi članki, spletnimi bazami podatkov in drugimi elektronskimi informacijami.

- Računalniški dostop: Obiskovalcem omogoča brezplačen dostop do računalnikov in interneta, kar je ključno za iskanje informacij in uporabo spletnih virov.
- Informacijski programi: Knjižnica organizira informativne delavnice, predavanja in druge programe, ki izobražujejo obiskovalce o iskanju in uporabi informacij ter kritičnem razmišljanju.
- Ohranjanje lokalne zgodovine: Knjižnica Velenje hrani arhive in zbirke, ki dokumentirajo zgodovino in dogajanje v lokalni skupnosti, kar omogoča ohranjanje in raziskovanje lokalne zgodovine.
- Posredovanje informacij o dogodkih in storitvah v lokalni skupnosti: Knjižnica služi tudi kot vir informacij o lokalnih dogodkih, storitvah, organizacijah in drugih pomembnih vprašanjih v skupnosti.

Knjižnica Velenje je torej ključni center za dostop do informacij in informacijskih virov ter prispeva k izpolnjevanju informacijskih potreb lokalnega prebivalstva. S tem prispeva k izobraževanju, raziskovanju in splošni raznolikosti v skupnosti.

3.4 ZADOVOLJEVANJE RAZISKOVALNIH POTREB LOKALNEGA OKOLJA

Knjižnica Velenje lahko prispeva k zadovoljevanju raziskovalnih potreb v svojem okolju na več načinov:

- Dostop do raziskovalnih virov: Knjižnica ponuja široko paleto knjig, revij, znanstvenih člankov, elektronskih baz podatkov in drugih virov, ki so pomembni za raziskovalce. To omogoča dostop do relevantnih informacij in literature.
- Izboljšanje raziskovalnih veščin: Knjižničarji v Knjižnici Velenje lahko pomagajo raziskovalcem pri iskanju in uporabi informacij, pri čemer nudijo strokovno pomoč pri uporabi različnih virov in iskalnih strategij.
- Študijski prostori: Knjižnica ponuja tihe in udobne prostore, ki so primerni za raziskovalno delo, študij in pisanje.
- Arhiviranje lokalne zgodovine: Knjižnica Velenje lahko zbirke in arhive, ki dokumentirajo lokalno zgodovino in preteklost, kar je pomembno za raziskovalce, ki preučujejo to področje.
- Raziskovalni programi in dogodki: Knjižnica organizira raziskovalne dogodke, predavanja in delavnice, ki spodbujajo raziskovalno dejavnost in izmenjavo znanja med raziskovalci.

- Izboljšanje raziskovalnega okolja: Knjižnica Velenje deluje v sodelovanju z lokalnimi izobraževalnimi ustanovami in raziskovalnimi organizacijami, s čimer prispeva k razvoju raziskovalnega okolja v svoji skupnosti.

Knjižnica Velenje tako zagotavlja pomemben okvir in podporo za raziskovalno dejavnost in omogoča raziskovalcem, da izpolnijo svoje potrebe po virih in informacijah. S tem prispeva k razvoju znanosti, raziskovanju lokalnih vprašanj in spodbuja raziskovalno dejavnost v svoji skupnosti.

3.5 ZADOVOLJEVANJE SOCIALNIH POTREB LOKALNEGA OKOLJA

Knjižnica ima ključno vlogo pri zadovoljevanju socialnih potreb v svojem okolju na več načinov:

- Dostop do informacij: Knjižnice ponujajo širok nabor informacij v obliki knjig, revij, elektronskih virov in drugih medijev. To omogoča ljudem, da dostopajo do znanja in informacij, ki jih potrebujejo za učenje, raziskovanje, osebno rast in reševanje vsakodnevnih vprašanj.
- Izobraževanje: Knjižnice organizirajo izobraževalne programe, delavnice, predavanja in druge dogodke, ki omogočajo učenje in razvoj spretnosti. To pomaga pri dvigu izobrazbe in usposabljanju ljudi v skupnosti.
- Kulturna središča: Knjižnice so pogosto kulturna središča, kjer se lahko ljudje srečujejo, izmenjujejo mnenja, sodelujejo v kulturnih dejavnostih, kot so bralni krožki, literarni večeri, razstave in predstave.
- Družabno središče: Knjižnice so prostor, kjer se ljudje lahko družijo, spoznavajo nove prijatelje, izmenjujejo izkušnje in sodelujejo v skupnostnih projektih. To prispeva k oblikovanju socialnih vezi v skupnosti.
- Podpora pri raziskavah in študiju: Študentje in raziskovalci lahko izkoristijo knjižnične storitve, kot so iskanje virov, izposoja gradiva, dostop do študijskih prostorov in računalnikov, kar jim pomaga pri njihovih akademskih prizadevanjih.
- Dostop do tehnologije: Mnoge knjižnice ponujajo brezplačen dostop do računalnikov in interneta, kar omogoča ljudem, da se povežejo z digitalnim svetom, iščejo zaposlitev, urejajo svoje finance in izpolnjujejo druge naloge.

- Podpora bralni pismenosti: Knjižnice spodbujajo bralno pismenost med otroki, mladostniki in odraslimi ter omogočajo dostop do raznolikega gradiva, ki spodbuja bralno navado.
- Pomoč pri raziskovanju kariere: Knjižnice lahko nudijo informacije in svetovanje o poklicnih možnostih, iskanju zaposlitve, razvoju kariere in podjetništvu.

V skupnosti lahko knjižnica igra ključno vlogo pri spodbujanju znanja, izobraževanja, kulture in povezovanja ljudi med seboj. S tem prispeva k izboljšanju kakovosti življenja in razvoju skupnosti.

4 ZASTOPANOST KNJIŽNIČNEGA GRADIVA RAZLIČNIH VRST, OBLIK IN DOSTOPNOSTI

Zastopanost knjižničnega gradiva različnih vrst, oblik in dostopnosti je ključna za zagotavljanje učinkovitih knjižničnih storitev, ki zadovoljujejo potrebe raznolike skupnosti.

Periodični tisk je bil do pojava interneta medij z najaktualnejšimi spoznanji in sporočili; v marsikaterem primeru je to še danes, tako da je podoba aktualnosti knjižnične ponudbe v veliki meri odvisna od ponudbe periodike. V obeh zunanjih knjižnicah je – iz prostorskih razlogov - ta ponudba še danes skromna: v Šmartnem, kjer je bila prostorska stiska največja, je tudi zaostanek, ki ga sicer nadomestimo vsako leto, največji; tam je povpraševanje po periodiki majhno, nekaj tudi zaradi skromne odprtosti. V Šoštanju je splošna situacija boljša. Nadaljevali bomo nakup vrste strokovnih časopisov in jo po možnosti razširili s svežimi naslovi; cilj je omogočiti dostop do vseh relevantnih, s poslanstvom knjižnice skladnih naslovov.

Vlogo promotorja digitalne tehnologije opravljamo tudi s promocijo podatkovnih zbirk, v zadnjih letih pa predvsem z nakupom e-knjig v slovenskem jeziku ter zvočnih knjig v slovenskem jeziku. Predvsem tema dvema skupinama neknjižnega gradiva bomo tudi v naslednjih letih posvečali pozornost, saj je to zelo iskano gradivo predvsem ob občasnem zaprtju knjižnic.

Že od leta 2013 si lahko naši bralci izposojajo slovenske e-knjige preko spletnega portala Biblos, prav tako pa od leta 2020 zvočne knjige, preko portala Audibook.

Zagotavljanje zastopanosti različnih vrst in oblik knjižničnega gradiva je ključno za to, da knjižnice lahko učinkovito služijo raznoliki skupnosti in izpolnjujejo njihove edinstvene potrebe po informacijah, izobraževanju in raziskavah. To prispeva k obogatitvi kulturnega in izobraževalnega življenja v skupnosti ter spodbuja dostopnost do znanja za vse.

5 ZASTOPANOST RAZLIČNIH TEMATSKIH OZ. PREDMETNIH PODROČIJ

Pri razmerju naslovov je prirast na priporočenem razmerju 50 % strokovne literature, 50 % leposlovja. Naša zbirka dosega razmerje 41 % strokovnega gradiva ter 58 % leposlovnega gradiva in jo uravnavamo glede na priporočeno razmerje.

Vse tri zbirke odstopajo od priporočil glede odstotkov gradiva za otroke: v velenjski je 35 % enot namenjenih otrokom, v šoštanjski 40 % in v šmarški 44 %; deleži so v neposredni zvezi z vitalnostjo najmlajših skupin članov oz. z deležem izposoje tega gradiva, ki znaša 46 % v Velenju ter 55 % v Šoštanju in Šmartnem ob Paki. Mladina po naravi stvari bolj uporablja knjižnico od odraslih, kar knjižnica mora upoštevati kot prioriteto tudi pri nabavi gradiva. Želimo ustvariti zbirko s priporočenimi 30 % deležem knjig za otroke ter 70 % deležem za odrasle.

6 ZASTOPANOST KAKOVOSTNIH NASLOVOV KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Naslednji prioritetni segment nakupa so ponatise slovenske izvirne leposlovne klasike in ponatise izvirnih slovenskih strokovnih del za mladino in odrasle.

Izvirno in prevodno leposlovje tako z razvedrilnimi vsebinami, ki za nezanemarljivo število bralcev predstavljajo skorajda edini stik z branjem oz. eno redkih dostopnih kulturnih dobrin, kot s kvalitetnim oz. zahtevnejšim pisanjem, namenjenim zahtevnejšim bralcem, analitičnim umom in ljubiteljem estetskih užitkov. To gradivo služi tudi za promocijo branja in bralne kulture – preko bralnih skupin (npr. branje za seniorje, bralne urice v domovih za varstvo odraslih), bralne značke do predstavitev in pogovorov z domačimi in tujimi avtorji ipd. Glede na relativno nizek delež izposojenega leposlovja med odraslimi bomo v okviru možnosti skušali razširiti ta del ponudbe – tudi s pomočjo bralnih akcij. Posebno pozorno spremljamo novosti in ponatise relevantnih slovenskih avtorjev.

Nadaljevali bomo bogatenje zbirk za slepe oz. slabovidne ter za gluhe in naglušne; postopno staranje prebivalstva povečuje številčnost teh skupin in s tem potrebo po tem gradivu.

7 AKTUALNOST KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Razlog za nakup je torej osveževanje in ažuriranje obstoječih zbirk z gradivom z novimi spoznanji, z novostmi v književni produkciji in prevodih, skratka s posodabljanjem obstoječega fonda znanja, kar naj zagotovi, da bo knjižnica tudi v prihodnje živa in privlačna. Aktualnost zbirke pa vzdržujemo tudi z izločanjem poškodovanega, zastarelega, odvečnega ipd. gradiva. Izločeno, a še uporabno gradivo, ponudimo najprej NUK in OOK Celje, nato šolskim knjižnicam, preostanek pa na mesečnem sejmu 'Vsi kupujemo, vsi prodajamo' ponudimo skupaj z neuporabnim delom podarjenih knjig za simbolično ceno bralcem.

8 OMOGOČANJE ENAKE DOSTOPNOSTI KNJIŽNIČNEGA GRADIVA ZA VSE PREBIVALCE NA OBMOČJU

Uporabnike knjižnice, ki uporabljajo obstoječe zbirke, je mogoče združiti v tri večje skupine. Prvo predstavljajo predšolski in osnovnošolski otroci, drugo, nekaj manjše, srednješolci in študentje in tretjo vsi drugi, med slednjimi številčno izstopajo zaposleni. Nakup vodi več prioritet.

Najmlajši potrebujejo za prvo spoznavanje sveta okrog sebe - razen sveta samega - tudi gradivo, ki skupaj s kognitivnim momentom (barve, predmeti, živali ...) prinaša tudi socializacijskega; proces podpiramo z igralnimi in pravljичnimi urami ter delavnicami. Srečanje s knjigo in knjižnico naj bo hkrati tudi v funkciji prepoznavanja lastne fantazije in ustvarjalnosti otrok. V najzgodnejši starosti je relevanten faktor pri nabavi varnost oz. zunanja oblika medija – ta naj bo prijazen, s čim manj robovi in vogali, ter kvaliteta jezika oz. pripovedi in likovnih rešitev; v majhnem deležu bodo vključene tudi didaktične igrače.

Za osnovnošolce bomo nabavili knjižne in neknjižne predloge, ki vzbujajo in podpirajo njihovo radovednost, željo po branju oz. navajajo nanj, ki nagovarja njihovo potrebo po ustvarjanju in razvijanju domišljije, ki bodo v pomoč pri šolskem delu in pri spoznavanju informacijske tehnologije, ki podpirajo njihovo radovednost in jim pomagajo iskati

osebne preference in interese. Otroci so glede uporabe novih medijev daleč bolj odprti od odraslih, zato je prav, da nabava knjižnega gradiva tudi zanje ustrezno zraste. Starejši skupini (del P, M) bo v pomoč tudi tisto leposlovje, ki se ukvarja z vprašanji odrasčanja in skupinskih identitet, ter gradivo v pomoč poklicnemu usmerjanju, ki bo našlo odjemalce tudi v naslednji starostni skupini.

Srednješolcem bomo pripravili gradivo, s katerim si bodo pomagali pri šolskih obveznostih vključno s pripravami na maturo, vendar ne učbenikov – ti sodijo po našem mnenju med izobraževalno 'opremo', ki jo potrebuje vsak dijak dalj časa, zato jo je nesmiselno posojati, da ne omenjamo dvomljivega signala učečim se, da tako ne potrebujejo svoje lastne knjige. Poklicno usmerjanje ter iskanje identitete in oblikovanje osebnosti so tipična področja za to starost, prav tako prve izkušnje s hobiji (šport, potovanja ...) in socialno mreženje. V ponudbo za to ciljno skupino sodijo tudi nekateri e-viri (podatkovne zbirke, e-knjige). Ponudbo leposlovnega gradiva za šolo in mimo nje nadgrajujemo s pomočjo več bralnih in diskusijskih skupin (Cool knjiga) oz. bralnih značk (Pikina bralna značka), prav tako s srečanji z avtorji.

Kategorijo odraslih sestavljajo poleg študentov zaposleni, gospodinje, bralci v svobodnih poklicih, kmetje itd. Temu primerni so tudi interesi uporabnikov, ki od knjižnice pričakujejo pomoč in podporo pri iskanju odgovorov in rešitev v različnih življenjskih situacijah, čemur knjižnica sledi z nabavo gradiva različnih strok in različne zahtevnosti. Humanistika je splošnim knjižnicam položena v zibelko, podobno kot dela s temeljnim informativno-izobraževalnim nabojem (leksikoni, slovarji itd.) ali kot podpora uporabnikom, ki individualno ali v organizirani skupini (rodoslovje, gobarstvo, zdravje oz. preprečevanje bolezni ...) pridobivajo znanje na specifičnem področju. Ponudba/nakup gradiva z informacijami javnega značaja je ključnega pomena za sodelovanje vsega prebivalstva v družbenem življenju, ponudba e-virov pa značilni znanilec knjižnice, ki je dostopna – tudi - iz domačega fotelja; rešujemo jo največkrat v okviru območnega sodelovanja.

Študentje so praviloma uporabniki z zelo specifičnimi zahtevami, ki jih splošna knjižnica težko zadovolji v celoti, ne da bi si ustvarjala mrtvo zalogo, to je zalogo z zelo nizkim obratom. Zahteve teh uporabnikov spremlja knjižnica tako, da nabavlja gradivo, ki sodi med temeljna dela v svoji stroki in je vsaj do neke mere zanimivo tudi za širši krog bralcev. Ravno za to skupino je zato zelo pomemben servis medknjižnične

izposoje (uporabljamo ga tudi kot nabavni korektiv v primerih ponavljajočih se naročil istega naslova) in dostop do e-virov.

Pri domoznanskem gradivu se trudimo za čim popolnejše pokrivanje z gradivom ne glede na tip ali vrsto gradiva, pri čemer nam avtorji oz. založniki pogosto prostovoljno odstopijo izvod ali dva. Po svojih možnostih pa zbirko dopolnjujemo tudi s starejšimi eksponati, ki jih še nimamo, oz. jih skušamo pridobiti 'vsaj' v obliki digitalnih kopij. Sestavni del promocije te dejavnosti so tako virtualne objave kot občasne tematske predstavitve in stalne razstave.

Zagotavljanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalcev lokalnem okolju je ključna naloga knjižnice. Predvsem skrbimo, da so knjižnice enakomerno porazdeljene po območju, tako da so dostopne vsem prebivalcem, med vsemi tremi enotami imamo vzpostavljeno medodelčno izposajo/vračanje/rezervacije gradiva, že od leta 2013 našim članom ponujamo eknjige ter od 2020 tudi zvočne knjige, ki so dosegljive na daljavo, kar omogoča ljudem, da si gradivo izposojajo od doma, organiziramo dogodke, ki potekajo ob različnih urah in dneh, da bi zadovoljili različne urnike in interese prebivalcev (tudi preko Zooma), poskrbeli smo, da so knjižnični prostori in storitve prilagojeni za invalide, da imajo enak dostop do gradiva in storitev, redno sodelujemo s šolami in vrtci ter opravljamo redno anketiranje obiskovalcev knjižnice in ugotavljamo, kako lahko izboljšamo dostopnost knjižničnega gradiva.

Zagotavljanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalce je ključno za spodbujanje branja, izobraževanja in raziskovanja v skupnosti.

9 POVEZANOST VSEH ELEMENTOV KNJIŽNIČNEGA SISTEMA ZA SODELOVANJE

Knjižnica Velenje bo tudi v naslednjem letu sodelovala in se povezovala z vsemi elementi knjižničnega sistema. Aktivno se bomo povezovali v mrežo medknjižnične izposoje in sodelovali na področjih, ki jih za nas načrtuje osrednja območna knjižnica.

10 PROMOCIJA KNJIŽNIČNIH ZBIRK

Promocija knjižničnih zbirk je ključen element, ki pomaga dvigniti ozaveščenost in uporabo knjižničnih virov v Knjižnici Velenje:

- Izdelava informativnih brošur in letakov: Pripravljamo privlačne brošure in letake, ki predstavljajo različne kategorije knjižničnega gradiva, od knjig in revij do e-knjig in zvočnih knjig. Vključimo tudi informacije o tem, kako se lahko obiskovalci včlanijo in kako si izposodijo gradivo.
- Promocija prek spletne strani: Na spletni strani knjižnice objavljamo informacije o novih prihodih, priljubljenih knjigah in drugih zanimivih gradivih. Prav tako omogočamo enostaven dostop do elektronskih virov.
- Družabna omrežja: Uporabljamo družabna omrežja, kot sta Facebook, Instagram, za promocijo knjižničnih zbirk. Redno objavljamo novice o dogodkih, priporočilih za branje in drugih relevantnih vsebinah.
- Izvajamo tematske razstave: Ustvarjamo tematske razstave v knjižničnih prostorih, ki predstavljajo določene knjižnične zbirke ali tematske kategorije gradiva. Tako privabimo obiskovalce in jih spodbudi k izposoji gradiva.
- Knjižnični dogodki in delavnice: Organiziramo dogodke, kot so bralni krožki, avtorski večeri, predstavitve knjig in delavnice o različnih temah. To spodbuja zanimanje za knjižnično gradivo.
- E-poštna obvestila: Omogočamo obiskovalcem, da se naročijo na e-poštna obvestila in novice iz knjižnice. Tako lahko redno obveščamo o novih knjigah, dogodkih in drugih pomembnih informacijah.
- Sodelovanje s šolami in vrtci: Knjižnica Velenje se povezuje s šolami in vrtci v okolici ter ponuja storitve, kot so bibliopedagoške ure in bralni programi za otroke.
- Sodelovanje z lokalnimi mediji: Oglašamo se v lokalnih medijih s članki, ki promovirajo knjižnične storitve, posebne dogodke in novosti v knjižnični zbirki (Naš čas, VTV).
- Izvajanje posebnih akcij in programov: Organiziramo posebne akcije, kot so bralne izzive, poletne bralne programe in druge programe, ki spodbujajo uporabo knjižničnega gradiva.

Promocija knjižničnih zbirk je nenehno delo, ki zahteva kreativnost, doslednost in prilagajanje potrebam obiskovalcev. S tem povečujemo ozaveščenost o knjižničnem gradivu in spodbujamo večjo uporabo knjižnice.

11 UTEMELJENOST Odstopanj od strokovnih priporočil načrtovanja

Nakup gradiva je tesno povezan s sredstvi, ki jih knjižnici namenijo vse tri občine in država, vendar bo naš nakup knjižničnega gradiva v letu 2024 proporcionalen in usklajen s strokovnimi priporočili. Večjih odstopanj od 10 % ne načrtujemo.